

Ұлан айнасы

ulanainasy

Газет 1932 жылдың 20 қарашасынан бастап шығады

Ұлан айнасы

№ 16 (8490), 17 СӘУІР 2026 ЖЫЛ, ЖҰМА

e-mail: elmira@mail.ru

№16 (8490), 17 АПРЕЛЯ 2026 ГОДА, ПЯТНИЦА

• **Білім**

Қазақстанда ЖИ құралдары білім беру саласында мемлекеттік қолдау тапты

Қазақстанда білім беру саласына жасанды интеллект құралдарын енгізу мақсатында ұлттық жоба іске қосылды. Бұл бастама OpenAI компаниясымен бірлесіп жүзеге асырылып жатыр.

Bilim Group баспасөз қызметінің мәліметінше, жоба аясында 165 мың педагог арнайы әзірленген ChatGPT Edu жүйесіне қол жеткізе алады. Бұл бастама білім беру саласына жасанды интеллекті енгізу бойынша мемлекеттік қолдауға ие болған ірі жобалардың бірі болып отыр.

OpenAI өкілі Кевин Миллстің айтуынша, жасанды интеллект технологиялары білім беру саласында әр адамның әлеуетін арттыруда маңызды рөл атқарады. Қазақстан мен OpenAI арасындағы серіктестік педагогтерге пайдалы құралдар ұсыну арқылы оқуға қолжетімділікті арттыруға және ЖИ дағдыларын меңгерудегі алшақтықты жоюға бағытталған. Бұл қадам білім беру жүйесінің болашағына ұзақ мерзімді ықпал етеді.

ChatGPT Edu лицензиялары мектепке дейінгі ұйымдардан бастап, мектептер, колледждер, жоғары оқу орындары, ғылыми-зерттеу институттары және Astana Hub сияқты ұйымдарға таратылады. Жоба Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігі, Оқу-ағарту министрлігі және Ғылым және жоғары білім министрліктерінің қатысуымен жүзеге асырылып жатыр. Лицензиялар тегін ұсынылып, оларды іске қосу BilimClass платформасы негізінде әзірленген ai.bilimclass.kz сервисі арқылы жүргізіледі.

– ChatGPT Edu – бұл тек технологиялық құрал ғана емес, сонымен бірге қазақстандық педагогтердің кәсіби дамуына бағытталған инвестиция. Жобаның мақсаты – педагогтерге жасанды интеллект мүмкіндіктерін меңгеруге және оны күнделікті жұмыста тиімді пайдалануға жағдай жасау. Бұл технология педагогтердің жұмыс жүктемесін азайтып, білім сапасын арттыруға ықпал етеді, – дейді Bilim Group IT холдингінің бас директоры Александр Савченко.

23 сәуір күні- Халық Қаһарманы, әйгілі партизан-жазушы, жерлесіміз Қасым Қайсеновтің туғанына-108 жыл

Осындай елі сүйген батырдың кезінде жеке хатшысы қызметін атқарған, ҚР Мәдениет қайраткері, белгілі суретші-карикатурист, Еркін Ибрагимұлы Нұразханмен тікелей байланысып, Қасым Қайсеновтың көзі тірісінде жазған естеліктерінен сұраған едік.

Қайран тіршілік

Қасым аға емхананың төсегінде отыр. Қан қысымы күрт көтеріліп, операциядан кейін көзге қан құйылып, ештеңе көрмей қалыпты. Екінші рет операция жасауға тура келген. Қазір сол операциядан соң тиісті емін алып жатыр. Өңі жүдеулі. Төмен қараған күйі әңгімесін бастады.

– Қасыңа ешкім келмеген сәтте жалғыздықты қатты сезінесің. Көзінді ашсаң, бәрі бұлдыр. Құлақ болса да, естімейді. Тып-тыныш. Құлазисың. Еріксіз өткен өміріңді еске аласың. Осындай жалғыздықты жау тылына алғаш рет түскенде басымнан кешкенмін. 1941-жылдың күзі. Жолдастарымнан айырылып, жалғыз қалдым. Қалың орман. Әсіресе түнде қорқынышты. Жалғыз жүргеніме он үш-он төрт күннен асқан. Азық таусылғалы қашан. Ал соғыстың дүмпуінен әлгі қалың орманнан тіршілік атаулы: құс, аң, ең аяғы жорғалаған тышқанға дейін безіп кеткен. Жүрек жалғар ештеңе жоқ. Әсіресе, шөл қысып барады. Бұл Днепрдің оң жағы. Жау жақ беті. Шөл басудың жалғыз амалы таңғы шық түскен сәтте тыр-жалаңаш шешініп,

шық түскен шөпке аунаймын. Сонда денең салқындап, аздаған ылғалды сезінген соң шөлің басылғандай болады. Күннен-күнге әлсіреп, жүруден қалдым.

«Шіркін, ең болмаса бір тышқан кездесе екен... Отқа қақтап жер едім» деп армандайсың. Ол кезде көзім де өткір, құлағым да сақ кезі. Бір уақытта жапырақ сылдыры естілгендей болды. Қарауытқан орман ішіне, сылдыр шыққан жаққа қаруымды ыңғайлап үңілсем... Құдай-ау, қайдан жүргені белгісіз, екі көзі танадай еліктің лағы... Үрке басып, маған қарай бір-екі қадам жасап, жата кетті... Жалғыздықтан ол да шаршап, қорқып, құлазып, мені тіршілік иесі ғой деп қара тартып келген секілді. Құлағын қайшылап, боталаған жәудір көзбен мен жаққа жалтақтап қояды... О, дүние-ай... Тіршілік-ай!.. Табиғаттың бейкүнә перзенті-ай. Менің аш жатқанымды, қолымда оны атып алатын неше қаруым бар екенін қайдан білсін. Жаңа ғана бір тышқанды жесем деп армандап жатқан басым, енді мына лақты көргенде, жүрегім шым етіп, көзіме жас келді. Ойға қалдым... Қайран тіршілік... Ол да мен сияқты жалғызсырап, әбден қажып келген ғой. Егер оны атып алсам, ол маған қанша азық болады. Ол мені қара тартып, пана көріп, бауырыма келіп тығылғандай болғанда, оны тарпа бас салып жеп қойсам, менің адамдығым қайсы?.. Тірі қалсам, өзімді де өмір бойы

кешпеймін. Төбемнен қарап тұрған Құдай да кешірмес. Бәлкім, бұл маған Құдайдың жіберген бір сыны шығар... Аман бол, бейкүнә тіршілік иесі... деп жатып, ұйықтап кетіппін. Ояңсам, таң атып келеді. Әлгі еліктің лағы жоқ. Бір жаққа кетіп қалыпты. Құлағыма алыстан өзеннің сарыны келгендей болады. Сірә, Днепр болуға тиіс. Сол сарынға қарай еңбектедім... Жүруге хал жоқ. Еңбектеуге де күш керек.

Тілім таңдайыма жабысып қалған. Екі-үш метр жүремің де, жатып қаламын. Жағалауға таңнан кешке дейін еңбектеп жеттім-ау, әйтеуір. Үлкен бір ағаштың түбінен шығыппын. Өзен жағасы. Бірақ тік жарқабақ, биіктігі үш метрге тақау. Егер төмен түссем, қайта жоғары шыға алмауым анық. Ал жалаңаш жарқабақта тырбаңдап жатсам, жау көзіне тез түсуім әбден мүмкін. Енді қайттім? Арқамды жуан бәйтерекке тіреп отырдым. Бір уақытта қарасам, қолдан ойып жасалған кішірек қайықпен сақалы кеудесіне түскен қария жүзіп келеді. Айғайлайын десем үнім шықпайды. Маңайымнан бір кесек тас тауып алып, тұсыма такай бергенде төмен құлатып жібердім. Шал мен жаққа бетін бұрды. Мен қолымды көтердім. Ол мені көріп, қайығын тоқтатып, маған қарай жүрді. Өзім қоңыр адам, неше күнгі аштық пен шөлден қарайып мен жатырмын. Ол маған жақындап:

– Жаралысың ба? – деді. Мен басымды шайқаймын. – Ашпысың? – дейді. Мен басымды іздеймін. Шал қайығына жүгіріп барып, бір бөтелке сүт пен нан алып келді. Мен нанды жеп, сүтті іше бастадым. Шамальдан кейін «әзірше жетеді» деп мені тоқтатты. Сосын шал ағыл-тегіл жылап қоя берсін... Көз-жасы сақалым жуып, егіле ұзақ жылады. Мен «не болды» деймін. Шал өз жайын баяндайды. Екі ұлы болыпты. Екеуі де қызыл Армияда офицер екен. Соғысқа аттанған. Екі ұлының отбасы: екі келіні, төрт немересі шал мен кемпірдің қолына келіп тұрған. Деревняны немістер басып алғанда, бір сатқындар бұларды «Совет офицерлерінің отбасы» деп көрсетіп жібереді. Шал орманда жүргенде үйдегі кемпірін, екі келінін, төрт немересін немістер атып кеткен. Шал сыртыңа жүріп аман қалған. Аман қалғаны бар болсын, осыншама қайғыны жалғыз аркалап, деревняға жоламай, орман кезіп, су бойын қайықпен жүзіп, немістерге деген кегін қалай қайтарарын білмей қаңғыруда...

Менің жайымды ұққан шал енді мені асырауға көшті. Судан балық ұстап, неше түрлі пісіріп, балықты өз майына табаға қуырып береді. Көріп деревнялардан азық-түлік әкеліп, мені асырады. 15 күн аштыққа ұшырап, әлсіреп өлуге тақалған мені, 15 күнде аяғымнан тік тұрғызды. Сөйтіп, жау тылындағы алғашқы қадамды ақсақалды шалдың қамқорлығынан соң, өзін қасыма ертіп алып, бастаған едім... Сол кезде де, одан кейін де, тіпті бүгінгі күнге дейін менің есіме соғыс өртінен қашып, қасыма келіп, паналаған еліктің лағы түсе береді. Табиғаттың бейкүнә тіршілік иесін аяған адамшылығымды Құдай көріп, бәлкім, сұрапыл соғыстан аман алып шығып, бүгінгі күнге жеткізіп отыр ма деп те, ойлай беремін... Бұған да шүкір. Ал пана іздеп жүрген сол лақты сол жолы жазым еткенімде, сөз жоқ, өзім де бір жерде тырапай асар ма едім, кім білсін?..

Қасым аға осылай деп бір тоқтады да, алыста қалған сол күндерді көңіл көзінен өткізгендей ұзақ үнсіз қалды. Мен батырдың аппақ шашына, терең әжімді маңдайына, қатулы тік қабағы мен қоңыр өңіне қарап отырып, ағаның өткен өмірінің ауыр да, азапты сапарларынан тағы да қандай сырлары, жүрегіне түскен іздері бар екен деп ойға шомдым.